HE 321/2022 vp

Asiantuntijalausunto ympäristövaliokunnalle

Lainsäädäntöneuvos Katariina Haavanlammi, Ympäristöministeriö

26.1.2023

Esityksen tausta

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ympäristönsuojelulakiin eräitä lähinnä teknisluonteisia muutoksia ilmanlaatua koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin kansallisen täytäntöönpanon täydentämiseksi. Lisäksi tarvitaan muutoksia asetustason sääntelyyn. Taustalla on komission Suomelle direktiivin täytäntöönpanon puutteellisuudesta antama virallinen huomautus.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Ympäristönsuojelulaissa pääkaupunkiseutuun kohdistettua pienhiukkaspitoisuuksien mittausvelvollisuutta koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin. Täsmennyksillä kyseinen mittausvelvollisuus linkitettäisiin direktiivin edellyttämällä tavalla niin sanotun kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin. Täsmennyksillä sääntelyyn lisättäisiin myös velvollisuus tarkistaa kyseiseen tarkoitukseen – eli kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin - käytettävien mittausasemien lukumäärää pääkaupunkiseudulla ja muuallakin Suomessa tarvittaessa vastaamaan direktiivin edellyttämää vähimmäislukumäärää. Vähimmäislukumäärä perustuu väestömäärään. Vähimmäislukumäärää koskeva laskukaava lisättäisiin asetustason sääntelyyn.

Valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyvässä sääntelyssä täsmennettäisiin kuntien ja ympäristöministeriön velvollisuuksia ja toimivaltuuksia. Täsmennykset koskisivat erityisesti direktiivin edellyttämien toisten jäsenvaltioiden kanssa laadittavien yhteisten ilmanlaatuun liittyvien suunnitelmien valmistelua ja toimeenpanoa.

Esityksen vaikutukset

Pienhiukkaspitoisuuksien mittausvelvollisuutta koskevan sääntelyn täsmennykset eivät aiheuttaisi välitöntä tarvetta lisätä kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin käytettävien kaupunkitausta-asemien lukumäärää pääkaupunkiseudulla tai muuallakaan Suomessa. Kaupunkitausta-asemien lukumäärää tulisi lisätä, mikäli väestömäärä tulevaisuudessa merkittävästi kasvaisi. Kaupunkitausta- asemien lukumäärän lisäämisestä aiheutuisi kustannuksia niille kunnille, joihin asemat sijoitettaisiin. Kustannuksiin vaikuttaisi merkittävällä tavalla se, voitaisiinko kunnassa hyödyntää jo olemassa olevaa muita ilman epäpuhtauspitoisuuksia mittaavaa asemaa, vai jouduttaisiinko perustamaan kokonaan uusi asema. Ensimmäisessä tilanteessa kokonaiskustannukset olisivat arviolta 12 000 euroa vuodessa. Jälkimmäisessä tilanteessa kokonaiskustannukset olisivat arviolta 450 000 euroa ensimmäisenä vuonna.

Valtioiden rajat ylittävää ilman pilaantumista koskevan sääntelyn täsmennykset tarkoittaisivat kunnille uutta tehtävää ilmoittaa niiden alueella merkittävän kaukokulkeuman vuoksi tapahtuneesta ilmanlaatuvaatimuksen – tai tavoitteen ylityksestä ympäristöministeriölle. Tästä ilmoitusvelvollisuudesta kunnille käytännössä aiheutuvaa työmäärää on mahdotonta arvioida täsmällisesti, mutta joka tapauksessa se hoidettaisiin olemassa olevilla henkilöstövoimavaroilla. Ympäristöministeriölle täsmennykset eivät tarkoittaisi merkittävää työmäärän lisäystä, koska sillä on jo nykyisen lainsäädännön mukaan johtava rooli valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyvän yhteistyön toteuttamisessa. Siitä, miten paljon työtä esimerkiksi naapurissa olevan jäsenvaltion kanssa yhteisten ilmanlaadun turvaamista koskevien suunnitelmien valmistelemisesta ja toimeenpanosta käytännössä aiheutuu, ei ole käytännön kokemusta.